

ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

Στους περασμένους τους καιρούς, στην πόλη της Αθήνας,
ο Ηρακλής ήταν βασιλιάς, ο ξακουστός ο Ρήγας.
Και της κυράς του το όνομα το λέγανε Αρτέμη ,
φρόνιμη ήταν κι όμορφη, μοσχομεγαλωμένη.
Ευτυχισμένοι ζούσανε οι δυο τους μες στα πλούτη,
ένα μόνο τους έλειπε μες στη ζωή ετούτη,
κι από τη στεναχώρια τους κόντευαν να ποθάνουν:
που δεν μπορούσανε κι αυτοί ένα παιδί να κάνουν.
Τον ήλιο και τον ουρανό συχνά παρακαλούσαν
να τους χαρίσουν το παιδί που τόσο πεθυμούσαν.
Οι ευχές τους εισακούστηκαν και, μια καλήν ημέρα,
έφερε η βασίλισσα στον κόσμο θυγατέρα.
Όνομα ο ρήγας έδωσε στην κόρη: Αρετούσα,
για τα καλά της τα πολλά, τα πλούτη και τα λούσα.
Μεγάλωνε η Αρετή σαν δροσερό κλωνάρι
επλήθαινε, στην ομορφιά, στη γνώση και στη χάρη...

...Σύμβουλο είχε ο βασιλιάς πιστό μες στην αυλή του
το γέροντα Πεζόστρατο. Κι εκείνος το παιδί του
Ρωτόκριτο το φώναζε κι όσοι το ξέραν λέγαν
πως ήτανε της αρχοντιάς και τσ' αρετής η φλέβα.
Ήτανε δεκαοχτώ χρονώ, μὰ χε γερόντου γνώση
και αντρεία και δύναμη και φρόνηση άλλη τόση.
Μα στην αγάπη ήταν μικρός και άμαθος στ' αλήθεια,
γι' αυτό το βέλος του Έρωτα τον βρήκε μες στα στήθια.
Στο φίλο του τον καρδιακό –Πολύδωρο τον λέγαν-
τον πόνο του ομολογεί, τις φλόγες που τον καίγαν.
Λυπάται ο Πολύδωρος το φίλο του και κλαίει,
λόγια καλά και συνετά γυρίζει και του λέει:
- Ρωτόκριτε, τι να σου ειπώ, ποτές μου δε θαρρούσα
πως θα ερωτευόσουνα ποτέ την Αρετούσα.
Στο νου σου πώς εχώρεσε τέτοια μεγάλη ελπίδα;
Αδέρφι, τέτοιον κουζουλό εγώ δεν ξαναείδα.
Απλός εσύ, πώς τόλμησες να θες μια Ρηγοπούλα;
Πώς πέρασέ σου από το νου έστω και μια στιγμούλα;
- Αδέρφι μου, Πολύδωρε, το ξέρω, το κατέχω
πως με τον έρωτα αυτόν ξεμπερδεμό δεν έχω.
Φλόγα μου καίει την καρδιά και δεν μπορώ να γιάνω,
και για την Αρετούσα μου θα πέσω να πεθάνω...

Νύχτα οι δύο φίλοι πήγανε έξω από το παλάτι,
να τραγουδήσουν του Έρωτα τις πίκρες και τα πάθη.
Και την αυγή ασημέρωτα γλυκά στην Αρετούσα
τραγούδια ελέγανε πολλά και ξύπνια την κρατούσαν.

Η Αρετή, σαν άκουσε τα όμορφα λαγούτα,
γυρίζει προς τη νένα της και λέει τα λόγια ετούτα:
- Νένα μου, το τραγούδι αυτό κάτι σαν λιγωμάρα
φέρνει μου μέσα στην καρδιά και μου 'ρχεται λαχτάρα.
Μικρή ήταν και άμαθη και δεν κατείχε η δόλια
πως ο έρωτας της έφερνε τούτη τη στεναχώρια.
Η όρεξη της κόπηκε, δεν ήθελε να φάει,
η σκέψη της στων τραγουδιών τη μουσική πετάει.

Ο ρήγας την κορούλα του την έβλεπε να λιώνει
(δίχως φαΐ η ομορφιά μαραίνεται, τελειώνει).
Και για να δει χαμόγελο στην κόρη του ν' ανθίσει,
να την ιδεί να χαίρεται και να καλοκαρδίσει,
στους αντρειωμένους όπου γης στέλνει να τους καλέσει,
αρματωμένοι να 'ρθουνε. Και σ' όποιοινε αρέσει
με το κοντάρι έφιππος γενναία να πολεμήσει.
Και στο κονταροχτύπημα αυτός που θα νικήσει,
από τα χέρια τσ' Αρετής, ολόχρυσο στεφάνι
απάνω στο κεφάλι του περήφανος να βάνει.
Τ' ακούσεν ο Ρωτόκριτος του Πολυδώρου λέει:
- Της Αρετής μου η ψυχή κατέχω πως θα κλαίει
αν τύχει κι απ' τα χέρια της αφήσω να μου πάρει
τ' ολόχρυσο στεφάνι της έν' άλλο παλικάρι.

Και να, η ώρα έφτασε, ήρθεν εκείνη η μέρα,
των αντρειωμένων τα σπαθιά να σκίσουν τον αέρα.
Ρηγόπουλα, αφεντόπουλα, τρανοί καβαλαραίοι,
αρματωμένοι φτάνουνε στις Αρετής τα μέρη.
Έρθεν ο ρήγας και ψηλά έκατσε στο θρονί του,
και παραδίπλα οι συγγενείς κι όλοι οι εδικοί του.
Πόσα αφεντόπουλα όμορφα ήταν εκεί στη μέση,
και μόνον ο Ρωτόκριτος της Αρετής αρέσει.
Εβάρεσαν οι σάλπιγγες, τα βούκινα λαλούνε,
Τους πολεμάρχους προσκαλούν στη μάχη να ριχτούνε.
Κι όσοι καλά μονομαχούν και νικητές λογιούνται
ένας απά στον άλλονε θέλουνε να ριχτούνε,
ώσπου να βγει ο νικητής ο τελικός του αγώνα,
το όνομα του αθάνατο να μείνει στον αιώνα.
Ξαναβαρούν τις σάλπιγγες, τους νικητές καλούνε,
τους δυο που απομείνανε, στη μάχη να ριχτούνε.

Ερωτόκριτος

Κυπρίδημος

Στη μια μεριά ο Ρωτόκριτος στέκει 'σπροφορεμένος
κι απέναντι ο Κυπρίδημος τον βλέπει οργισμένος,
της Κύπρου το ρηγόπουλο, ο φοβερός πετρίτης,
που 'λαμπε σαν Αυγερινός και σαν Αποσπερίτης,
με τ' αρματά του τα καλά, ομορφοπλουμισμένα,
που άλλον τέτοια να φορά δεν είχαν δει κανένα.
Λέει τότε ο Κυπρίδημος, της Κύπρου το καμάρι:
- Ρωτόκριτε, τώρα θα δεις στεφάνι ποιος θα πάρει.
Κι ως να το πει, απάνω του όρμηξε καβαλάρης,
σίφουνας, άνεμος σωστός, άγριος μακελάρης.
Τα άλογα φρουματίσανε απ' την πολλή τη βιάση,
κι ένας τον άλλον πάσκιζε πώς να κουτροβαλιάσει.

Από τους δυό πιο δυνατός εκείνη την ημέρα φάνηκεν ο Ρωτόκριτος.
Και τσ' Αρετής πιο πέρα η δόλια η καρδούλα της εκόντευε να σπάσει,
γιατί φοβόταν μην τυχόν και τον καλό της χάσει. Ενίκησε ο Ρωτόκριτος,
στο ρήγα γονατίζει, και με χρυσό η Αρετή στεφάνι τον στολίζει.
Κι ο κόσμος όλος χαίρονταν για τ' άξιο παλικάρι,
που 'χε περίσσια αντρεία και φρόνηση και χάρη.

Του λέει του Πεζόστρατου ο Ρωτόκριτος μια μέρα:

- Πατέρα μου, του βασιλιά αγαπώ τη θυγατέρα.

Παρακαλεί το γέρο του στο ρήγα να μιλήσει,
της ρηγοπούλας της καλής το χέρι να ζητήσει.

Ο βασιλιάς σαν άκουσε την προξενιά του γάμου:

- Λωλέ, λέει του γέροντα, χάσου από μπροστά μου.

Πώς να ζητήσεις τόλμησες εσύ τούτη τη χάρη,
γυναίκα του ο Ρωτόκριτος την Αρετή να πάρει;

Όσο για τον Ρωτόκριτο και την αποκοτιά του,
στην εξορία να διωχτεί θέλω η αφεντιά του.

Μεσάνυχτα ο Ρωτόκριτος στην Αρετούσα πάει
(αχ! την ψυχή ο Έρωτας πώς την καρδιοχτυπάει!).

-Άκουσες Αρετούσα μου τα θλιβερά μαντάτα;

Ο κύρης σου μ' εξόρισε στις ξενιτιές τη στράτα.

Φεύγω, μισεύω μακριά, σε άλλη γη θα μείνω,
μα την ψυχή και την καρδιά σε σένα την αφήνω.

Όρκο σου κάνω πως θα ζω μόνο για να γυρίσω,
αφού δίχως εσένα δε θέλω πια να ζήσω.

Η Αρετή που τ' άκουσε κόντεψε να πεθάνει,
βγάνει το δαχτυλίδι στο χέρι του το βάνει.

- Το δαχτυλίδι τούτο δω να το φοράς στο χέρι,

γιατί –να ξέρεις-, όσο ζω, θα 'μαι δικό σου ταίρι.
Τώρα μονάχα ο θάνατος μπορεί να μας χωρίσει,
μα, αν είναι αγάπη δυνατή, στο τέλος θα νικήσει.

Και σαν να μην τους έφταναν ετούτοι οι μπελάδες,
έρχονται από το Βυζάντιο τρανοί προξενητάδες.
- Ρήγα Ηρακλή την ευχή στην κόρη σου να δώσεις,
βασίλισσα να την ιδείς και να την καμαρώσεις.
Του Βυζαντίου ο άρχοντας μας έστειλε σε σένα,
την Αρετή να πάρουμε πολύ μακριά στα ξένα.
Ρήγισσα θα' ναι ξακουστή σ' Ανατολή και Δύση
(μα τέτοια τύχη ποιος γονιός θέλει να την μποδίσει;)
Ο ρήγας, σαν τους άκουσε, έβαλε με το νου του
ταίρι το γληγορότερο να δώσει του παιδιού του.
Η Αρετή που το 'μαθε έπεσε να ποθάνει,
κάποιον που δεν αγάπαγε άντρα της να τον κάνει.
Της λέει ο Ηρακλής:
- Κόρη μου, ετοιμάσου για το γάμο.
Της Πόλης το ρηγόπουλο γαμπρό μου λέω να κάμω.
Λέει η Αρετή:
- Γονέοι μου, θερμά παρακαλώ σας,

ο γάμος αυτός δε γίνεται που 'χετε στο μυαλό σας.
Εγώ το ναι δε θα το πω. Κάλιο να ξεψυχήσω
παρά τους δυο γονέους μου μόνους εδώ ν' αφήσω.
Ο Ηρακλής που το άκουσε πολύ του κακοφάνει,
την Αρετούσα στη στιγμή στα σίδερα τη βάνει.

Οι Βυζαντινοί προξενητάδες

Η Αρετούσα στη φυλακή

Χρονάκια τρία πέρασαν, ωστόσο, κάποια μέρα,
κραυγή πολέμου φοβερή έσκισε τον αέρα.
Ο βασιλέας της Βλαχιάς μάζωξε το στρατό του,
του Ηρακλή το βασίλειο το ήθελε δικό του.
Το σύνορό τους έλεγε πως ήταν λαθεμένο
και τον Ηρακλή να ιδεί ήθελε πεθαμένο.
Μάχες πολλές γινόντανε και σκοτωμοί περίσσοι,
ο Ηρακλής δεν εμπόραγε τους Βλάχους να νικήσει.
Τα 'κουσεν ο Ρωτόκριτος τα θλιβερά μαντάτα,
πως στην Αθήνα πλάκωσαν των Βλάχων τα φουστάτα.
Τα άρματά του ζώνεται, τον μαύρο του σελώνει
και στην Αθήνα γρήγορα σαν άνεμος ζυγώνει.
Ήθελε σαν πολεμιστής τη χώρα να βοηθήσει
και –αν μπορεί- το ρήγα του να κάμει να νικήσει.
Φτάνει κοντά και τι να ιδεί: στη μάχη, μες στη μέση,
το βασιλιά σε κίνδυνο μεγάλο να 'χει πέσει.
Ορμάει ο Ρωτόκριτος μ' όλη τη δύναμή του,
μήπως του ρήγα να σωθεί μπορέσει η ζωή του.
Χτυπάει οχτρούς με το σπαθί, χτυπιέται, δε λυγάει,
ώσπου ασφαλή το βασιλιά μέσα στα τείχη πάει.
Του λέει τότε ο βασιλιάς: -Αποθαμένος ήμουν,
κι εσύ μου την εχάρισες σήμερα τη ζωή μου.
Μαζί μου μείνε το λοιπόν και, μόλις ξεψυχήσω,
τέκνο και κληρονόμο μου σε όλα θα σ' αφήσω.

Ο Ερωτόκριτος σώζει τον Ηρακλή

Αυτά του είπε, κι ύστερα τους φύλακες φωνάζει,
την Αρετή απ' τη φυλακή να φέρουνε διατάζει.
Δίχως καιρό να χάσουνε, τους άρχοντες μαζώνουν,
του γάμου κάνουν τη γιορτή, γλεντούνε, ξεφαντώνουν.
Αγαπημένο αντρόγυνο γινήκανε οι δυο τους,
μ' ανθούς όλοι τους έραιναν κι ευχές για το καλό τους.

Θωρώ πολλούς και πεθυμούν, κ' έχω το γρικημένα,
να μάθουν τίς εκόπιασεν εις τ' απανωγραμμένα.
Κ' εγώ δε θέ' να κουρφευτώ, κι αγνώριστο να μ' έχουν,
μα θέλω να φανερωθώ, όλοι να με κατέχουν.
ΒΙΤΣΕΝΤΖΟΣ είν' ο Ποιητής, και στη Γενιάν ΚΟΡΝΑΡΟΣ,
που να βρεθεί ακριμάτιστος, σα θα τον πάρει ο Χάρος.
Στη Στείαν εγεννήθηκε, στη Στείαν ενεθράφη,
εκεί ήκαμε κ' εκόπιασεν ετούτα που σας γράφει.
Στο Κάστρον επαντρεύθηκε, σαν αρμηνεύγει η Φύση,
το τέλος του έχει να γενεί, όπου ο Θεός ορίσει.